

Lausuntoluonnos/Kainuun liitto 18.2.2021

Esitys Kainuun liiton lausunnoksi Suomen arktisen politiikan strategialuonnoksesta

Kainuun liitto on tärkeänä, että Suomen arktisen politiikan strategialuonnoksesta on pyydetty avoimesti lausuntoja eri sidosryhmiltä. Kainuun liitto toteaa lausuntonaan asiasta seuraavaa:

Suomen arktisen politiikan strategian mukaan koko Suomi on arktinen maa. Suomen arktiset intressit ja arktinen osaaminen koskettavat koko maata ja koko Suomen arktisuus tukee ja vahvistaa Suomen kansainvälistä arktista maakuvaa kansainvälisissä yhteyksissä. Strategiassa todetaan, että Arktiseen ja etenkin Barentsin euroarktisen neuvoston alueelliseen yhteistyöhön osallistuvat Suomesta Lapin ohella Pohjois-Pohjanmaan, Kainuun ja Pohjois-Karjalan maakunnat.

Kainuun liitto tukee Suomen arktisen politiikan strategian linjausta, jossa ”koko Suomi on arktinen maa” (s.3). Linjaus näyttäytyy kuitenkin ristiriitaisena luonnoksen s. 15 Suomen sisäisen kontekstin määritelmän kanssa, jonka mukaan arktisella alueella tarkoitetaan etenkin Lappia.

Barentsin alueen yhteistyö on keskeinen, vakiintunut osa arktisen yhteistyön rakenteita (s. 9) ja Suomen arktista toimintakenttää, ja tarjoaa luontevan foorumin vuoropuhelulle sekä käytännön yhteistyölle pohjoisten alueiden erityiskysymyksissä. Barentsin alueellisesta yhteistyöstä vastaavat Suomessa maakuntien liitot (Kainuun liitto, Lapin liitto, Pohjois-Karjalan maakuntaliitto ja Pohjois-Pohjanmaan liitto). Maakuntien liittojen lakisääteinen tehtävä on vastata alueellisesta kehittämisestä ja tämän tehtävän kautta pitää huolta pohjoisen elinolosuhteista.

Kainuun liitto toteaa, että kaikilta Suomen Barents-yhteistyön jäsenalueilta ei ole kuitenkaan kutsuttu edustajia Arktisen neuvottelukunnan kokoonpanoon ja siten Suomen arktisen politiikan strategian valmisteluun. Kainuu, Lappi, Pohjois-Karjala ja Pohjois-Pohjanmaa ovat tasaveroisia ja aktiivisia toimijoita Barentsin euroarktisessa alueellisessa yhteistyössä ja edistävät Barentsin jäsenalueina Suomen kansainvälisen arktisen maakuvan syntymistä, johon arktisen strategian luonnoksessa viitataan (s. 3). Jotta Suomen arktisen politiikan strategian mukaisesti koko Suomen arktisuus ja arktinen osaaminen tukisivat Suomen arktisen politiikan strategian tavoitteiden saavuttamista kansainvälisessä toimintakentässä, on **koko Barentsin alue otettava mukaan arktisen strategian tavoitteiden toteuttamiseen ja seurantaan.**

Kainuun liitto esittää, että Arktisen neuvottelukunnan kokoonpanoon ja toimintaan Suomen arktisen politiikan strategian tavoitteiden toteuttamisessa ja niiden seurannassa tulee kutsua edustaja jokaiselta Suomen Barents-jäsenalueelta (Lapin liiton lisäksi edustaja Kainuun liitosta, Pohjois-Karjalan maakuntaliitosta ja Pohjois-Pohjanmaan liitosta).

Rajat ylittävä alueellinen yhteistyö tukee Barentsin ja arktisen alueen vakautta ja turvallista kansainvälistä toimintakenttää, sekä ylläpitää jatkuvaa vuoropuhelua mm. Venäjän pohjoisten alueiden kanssa. Vakaat yhteistyösuhteet ja aktiivinen vuoropuhelu ovat erityisen tärkeitä Suomen puheenjohtajuuskaudella Barentsin euroarktisessa neuvostossa (BEAC) vuosina 2021 – 2023, jolloin samanaikaisesti Venäjä toimii Arktisen neuvoston puheenjohtajanaan. Tällöin Suomen Barents-yhteistyössä mukana olevilla maakunnilla on tärkeä rooli alueellisen yhteistyön vetureina ja ylläpitäjinä arktisella alueella.

Suomen arktisen politiikan strategialuonnoksessa on strategisiin toimenpiteisiin (Painopistealue 3.2. Osaaminen, huippuluokan tutkimus, s. 26) kirjattu: ”Rahoituksessa käytetään hyödyksi kansallisia ja kansainvälisiä rahoitusmahdollisuuksia...” Mahdollisista rahoituslähteistä ei ole kuitenkaan huomioitu **EU:n ulkorajaohjelmien tulevaa rahoitusta ohjelmakaudelle 2021 – 2027** (nykyisellä

ohjelmakaudella Karelia CBC- ja Kolarctic CBC 2014-2020 – ohjelmat). EU:n ulkorajaohjelmien rahoitusta hyödyntämällä voidaan saavuttaa laajempaa vaikuttavuutta Suomen arktisen strategian mukaisissa toimissa erityisesti yhteistyössä Venäjän, Ruotsin ja Norjan pohjoisten alueiden kanssa, muun muassa seuraavilla painopistealueilla: ilmastonmuutos, hyvinvoinnin edistäminen, osaaminen ja elinkeinot, sekä huippuluokan tutkimus.

Kainuun liitto esittää, että tulevat EU:n ulkorajaohjelmat 2021-2027 (Karelia, Kolarctic) tulee lisätä strategialuonnokseen mahdollisiin rahoituslähteisiin.

Suomen arktisen politiikan strategiassa on tunnistettu **alueen kehittämisen kannalta keskeiset tekijät ja strategiset tavoitteet**. Arktisen toimintaympäristön kannalta keskeisiä tekijöitä ovat muun muassa ilmastonmuutos, kestävä kehitys ja kansainvälisen yhteistyön merkitys. Kestävän kehityksen periaatteet tulee huomioida kaikessa toiminnassa.

Matkailussa keskeistä on panostaa laadukkaisiin, kestäviin ja turvallisuustekijät huomioiviin matkailupalveluihin ja tuotteisiin sekä ympärivuotisuuden edistämiseen. Rajat ylittävä saavutettavuus niin liikenteen, tietoliikenneyhteyksien kuin palveluiden näkökulmasta ovat kriittisiä menestystekijöitä alueen elinkeinotoiminnan ja väestön hyvinvoinnin näkökulmasta. Koillisväylän datakaapeli ja Kajaanissa Tieteen tietotekniikan keskuksen (CSC Oy) sijoittuva suurteholaskentaan soveltuva, maailman nopeimpiin kuuluva LUMI-supertietokone ja sen ympärille kehittyvä datakeskusekosysteemi voivat tulevaisuudessa toimia Suomen hubina globaaleihin tietoverkkoihin ja yhdistää toisiinsa kolme mannerta. Suurteholaskentakapasiteettia voidaan hyödyntää muun muassa ilmastonmuutoksen, ympäristön ja arktisen liikenteen seurannassa sekä ennustejärjestelmien kehittämisessä (s. 23-24).

Jatkuva osaamiseen, tasapuolisiin koulutusmahdollisuuksiin ja huippututkimukseen panostaminen, sujuvat yhteydet ja koko alueen väestöä koskeva digitalisaation tuomien mahdollisuuksien saatavuus ja nopea kehitys ovat elintärkeitä hyvinvoinnin ja elinvoimaisuuden kannalta, ja ne osaltaan edistävät osaavat työvoiman saatavuutta sekä koulutetun väestön pysymistä alueella (mm. etätyö ja monipaikkaisuus, terveyspalveluiden saatavuus harvaanasutuilla alueilla). Hyvinvointitalouden (s. 15) periaatteiden toteutuminen koko maassa edesauttaa Suomen arktisen politiikan strategian tavoitteiden toteutumista ja vaikuttavuutta.

Timo Korhonen
maakuntahallituksen puheenjohtaja

Pentti Malinen
maakuntajohtaja